

Arbejdsgruppen om hold af svin

**Delrapport
om beskæftigelses- og rodematerialer til svin**

September 2007

1. Indledning

1.1. Baggrund

I januar 1998 nedsatte fødevareministeren og justitsministeren en arbejdsgruppe, der på baggrund af forsknings- og afprøvningsresultater på området skulle udarbejde forslag til nye regler om hold af svin, som sikrede, at dyrene fik opfyldt deres adfærdsmæssige behov. En rapport og to udtalelser fra arbejdsgruppen dannede senere grundlag for vedtagelsen af lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte, lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin og lov nr. 173 af 19. marts 2001 om udendørs hold af svin.

Arbejdsgruppen om hold af svin blev siden nedsat igen i april 2003 og fik denne gang til opgave at vurdere en række konkrete forslag til ændringer af kravene til indendørs hold af svin, herunder bl.a. kravene om beskæftigelses- og rodemateriale. Det var således bl.a. blevet foreslået, at smågrise, avls- og slagtesvin skulle have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde materiale, som f.eks. halm, hø, savsmuld eller lignende. Arbejdsgruppen afgav den 6. oktober 2003 en udtalelse, hvori den anførte, at den ikke kunne støtte de anbefalede ændringer. Arbejdsgruppen henviste i den forbindelse bl.a. til, at der endnu ikke forelå tilstrækkeligt videnskabeligt grundlag for at indføre de skærpede krav, som derfor burde afvente den igangværende forskning. Der blev i den forbindelse henvist til, at der i den igangværende forskning bl.a. ville ske undersøgelse, af hvilke mængder beskæftigelses- og rodematerialer, der bedst opfylder svins behov.

Der har siden været ført en række drøftelser om de dyrevelfærdsmæssige forhold for svin i produktion, herunder navnlig om forholdene for søer og pattegrise. I tilknytning hertil har der vist sig et behov for – også i lyset af den forsknings- og produktionsmæssige udvikling på området – på ny at vurdere muligheden for at foretage eventuelle ændringer af kravene til hold af svin med henblik på at forbedre svinenes velfærdsmæssige forhold.

Socialistisk Folkeparti (SF), Socialdemokratiet (S), Det Radikale Venstre (RV) og Enhedslisten (EL) fremsatte den 20. april 2005 et beslutningsforslag (B82) om bedre velfærd for søer og pattegrise i svineproduktionen. I beslutningsforslaget pålægges regeringen at skabe bedre betingelser for søerne i svineproduktionen inden den 1. januar 2006, herunder at indføre krav om, at søer dagligt skal tildeles minimum 500 gr. halm. De nævnte partier fremsatte endvidere den 18. april 2006 et beslutningsforslag (B127), hvorefter regeringen igen pålægges at forbedre en række forhold for søer i svineproduktionen inden den 1. januar 2007. Endelig gentog partierne kravene i et beslutningsforslag (B 44), der blev fremsat den 21. november 2006.

Justitsministeren tilkendegav under førstebehandlingen den 7. juni 2005 af beslutningsforslag B 82 og førstebehandlingen den 16. maj 2006 af beslutningsforslag B 127, at Justitsministeriet ville tage initiativ til at gendanne arbejdsgruppen om hold af svin, når resultaterne af en række vigtige forskningsprojekter forelå, og arbejdsgruppen ville i den forbindelse blive anmodet at udtale sig om en række centrale emner af betydning for svins velfærd.

Den 25. oktober 2006 fremsatte justitsministeren et lovforslag om ændring af lov om udendørs hold af svin, lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin samt lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte (gennemførelse af Europarådets reviderede rekommandation om svin m.v.) (L 45).

Et flertal af Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri udtalte i en betænkning af 12. december 2006 over lovforslaget, at:

”[...] § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin og § 9 i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte, som vedrører svins permanente adgang til en tilstrækkelig mængde beskæftigelses- og rodemateriale, bør præciseres. Imidlertid har det ikke i forbindelse med behandlingen af lovforslaget været muligt, at definere den mængde halm, der er optimal for dyrene og samtidig acceptabel ud fra et praktisk og økonomisk perspektiv på bedrifterne. [...]”

Justitsministeren anførte i en besvarelse af spørgsmål nr. 34 af 12. december 2006 fra Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri vedrørende lovforslaget, at der ville blive taget skridt til at gendanne arbejdsgruppen i begyndelsen af 2007.

På den baggrund besluttede Justitsministeriet i januar 2007 at nedsætte Arbejdsgruppen om hold af svin på ny.

1.2. Arbejdsgruppens kommissorium

Af arbejdsgruppens kommissorium fremgår bl.a. følgende:

”Arbejdsgruppen skal foretage en undersøgelse og en vurdering af forholdene for svin i produktion og komme med eventuelle forslag til ændringer af lovgivningen med henblik på at forbedre de dyrevelfærdsmæssige forhold for svin.

Arbejdsgruppens undersøgelse og vurdering skal tage udgangspunkt i den tilgængelige videnskabelige forskning på området, herunder de forskningsresultater, som måtte foreligge fra Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet [...]

Arbejdsgruppens arbejde skal omfatte følgende områder:

- søers pladsbehov,
- tildeling af en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold til drægtige søer og gylter (mængde, fiberindhold m.v.),
- brug af farebokse til farende og diegivende søer,
- halekupering af svin,
- fravænningsalder for pattegrise, og
- krav om rode- og beskæftigelsesmateriale (valg af materiale, mængde m.v.)

Et flertal i Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i en betænkning af 12. december 2006 over forslag til lov om ændring af lov om udendørs hold af svin, lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin og lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte (L 45)¹ og i en beretning af 10. januar 2007 om beskæftigelses- og rodemateriale til svin (beretning nr. 1) anmodet om, at arbejdsgruppen kommer med konkrete forslag til, hvilken mængde halm, som skal anvendes som rode- og beskæftigelsesmateriale til svin.

Arbejdsgruppen anmodes om en forlods behandling af denne problemstilling, således at arbejdsgruppen på grundlag af resultaterne af den igangværende forskning på dette område kan afgive en delrapport herom snarest muligt.

Arbejdsgruppen kan i øvrigt behandle andre relevante problemstillinger, som har tilknytning til ovennævnte områder, og som vurderes at være af betydning for svins velfærd.

[...]"

¹ Vedtaget som lov nr. 1562 af 20. december 2006 om ændring af lov om udendørs hold af svin, lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin og lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte (Gennemførelse af Europarådets rekommandation om svin m.v.)

2. Arbejdsgruppens sammensætning

Arbejdsgruppen havde ved afgivelse af denne delrapport følgende sammensætning:

Lektor Björn Forkman, Det Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet (formand)
Chefkonsulent Per Olsen, Landbrugsraadet
Direktør Orla Grøn Pedersen, Dansk Svineproduktion
Gårdejer Karsten Vig Jensen, Det Dyreetiske Råd
Seniorforsker Lene Juul Pedersen, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet
Ph.D. cand.agro Pernille Fraas Johnsen, Dyrenes Beskyttelse
Dyrlæge Lisbet Licht-Larsen, Fødevarestyrelsen
Direktør Peter Møllerup, DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsUdvalg (DOSU)
Kontorchef Cristina Angela Gulisano, Justitsministeriet
Fuldmægtig Jessika Auken, Justitsministeriet (sekretær fra januar til august 2007)
Fuldmægtig Eddie Omar Rosenberg Khawaja, Justitsministeriet (sekretær fra august 2007)

Arbejdsgruppen har (i perioden januar til september 2007) afholdt syv møder om beskæftigelses- og rodematerialer til svin. Seniorforsker Margit Bak Jensen, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, har på arbejdsgruppens møde den 14. juni 2007 holdt et oplæg for arbejdsgruppen om svins beskæftigelses- og rodebehov, herunder præsenteret resultaterne af forskningsprojektet ”Beskæftigelses- og rodematerialer til slagtesvin. Velfærd og praktiske løsninger”. Endvidere har projektleder Lisbeth Brehmer, Dansk Svineproduktion, på arbejdsgruppens møde den 20. august 2007 holdt et oplæg for arbejdsgruppen om en anden vurdering af egnede materialer og mængder af beskæftigelses- og rodematerialer til svin.

Endvidere har medlemmerne af arbejdsgruppen den 20. juni 2007 besøgt Frihedslund Læregård, Sæbyvej 60, 4291 Ruds Vedby og I/S Katrineholm, Katrinevej 44, Slagelse, for at se nærmere på den praktiske anvendelse af beskæftigelses- og rodematerialer til svin. Bygningsrådgiver Søren Jacobsen fra Byggeri & Teknik I/S holdt samme dag endvidere et oplæg for arbejdsgruppen om gødningshåndtering i eksisterende og fremtidige staldanlæg.

Der har endelig i forbindelse med arbejdsgruppens arbejde været afholdt en række møder med deltagelse af bl.a. forskningschef Mogens Lund og forskningsassistent Jesper Tranbjerg Graversen, Fødevarøkonomisk Institut, i forbindelse med beregninger af de jordbrugsøkonomiske konsekvenser af arbejdsgruppens anbefalinger om beskæftigelses- og rodematerialer. Fødevarøkonomisk Institut har i forlængelse heraf udarbejdet et notat om disse konsekvenser (se bilag 1).

3. Relevante gældende regler og baggrunden herfor

Svins adgang til beskæftigelses- og rodemateriale er reguleret i § 9 i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte² og i § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin³. Bestemmelserne indeholder krav om, at smågrise, avls- og slagtesvin, drægtige søer og gylte skal have ”permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale”. En tilsvarende bestemmelse fremgår af § 20, stk. 1, i bekendtgørelsen om beskyttelse af svin⁴, hvilket indebærer, at kravet også omfatter pattegrise og orner. Kravene trådte i kraft den 15. maj 2003. Endelig fremgår det tillige af lov om udendørs hold af svin⁵ § 13, at svin der holdes udendørs skal have adgang til beskæftigelses- og rodemateriale.

Bestemmelserne om beskæftigelses- og rodemateriale i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte og lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin fik deres nuværende ordlyd ved gennemførelsen af lov nr. 295 af 30. april 2003, samtidig med, at der ved udstedelse af bekendtgørelsen om beskyttelse af svin blev indført en lignende bestemmelse for alle svin.

Ifølge den tidligere affattelse af § 9 i lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte, som var baseret på et forslag fra Arbejdsgruppen om hold af svin fra 1998, skulle dyrene have ”adgang til halm eller andet, der kan give mæthedsfølelse og opfylde deres behov for rodemateriale”. Ifølge den tidligere affattelse af § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin, som var baseret på et forslag fra Arbejdsgruppen om hold af svin fra 1999, skulle dyrene have ”adgang til halm eller andet, der kan tilgodesse deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale”.

Baggrunden for, at arbejdsgruppen om hold af svin i 1999 foreslog et krav om beskæftigelses- og rodemateriale i forbindelse med indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin, var, at netop adgangen til beskæftigelses- og rodemateriale er et væsentligt behov hos svin, ligesom det kan medvirke til at reducere halebidning (se side 36 i arbejdsgruppens rapport om indendørs hold af svin, maj 1999).

Det bemærkes, at efter de gældende regler kan den enkelte producent selv vælge, om der skal anvendes halm eller andre materialer som beskæftigelses- og rodematerialer.

Årsagen til, at begge love blev ændret i foråret 2003, var, at der i nye EU-regler (Kommissionens direktiv 2001/93/EF af 9. november 2001 om ændring af Rådets direktiv 91/630/EØF om fastsættel-

² Lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte med senere ændringer.

³ Lov nr. 104 af 14. februar 2000 indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin med senere ændringer.

⁴ Bekendtgørelse nr. 323 af 6. maj 2003 om beskyttelse af svin med senere ændringer.

⁵ Lov nr. 173 af 19. marts 2001 om udendørs hold af svin med senere ændringer.

se af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af svin) blev stillet krav om permanent adgang til manipulerbart materiale, og at der – bortset fra manipulerbart materiale til drægtige søer og gylte – ikke var nogen overgangsperiode for dette krav i EU-reglerne.

I bemærkningerne i forslaget til lov om ændring af lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte og lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin (L 116) anfører Justitsministeriet, at man ud over de materialer som halm, hø, savsmuld, svampekompost og tørv, der nævnes i Kommissionens direktiv, også kan anvende andre manipulerbare materialer, som f.eks. reb. Justitsministeriet anfører endvidere, at nyere undersøgelser peger på, at reb kan anvendes som beskæftigelses- og rodemateriale, og at reb i modsætning til halm er mere velegnet til stier med spaltegulv. Justitsministeriet bemærker dog i tilknytning hertil, at det manipulerbare materiale må antages at skulle tildeles på gulvet, hvor dyrene kan rode i det, hvis det skal opfylde kravet om ”rodemateriale” (se bemærkningerne til § 1, nr. 7 og § 2, nr. 1, i lovforslaget L 116).

Justitsministeriet og Fødevarestyrelsen har endvidere den 29. maj 2006 udstedt en vejledning om beskæftigelses- og rodematerialer. Formålet med vejledningen er at tydeliggøre og præcisere Justitsministeriet og Fødevarestyrelsens fortolkning af reglerne med henblik på at sikre en ensartet vurdering af spørgsmål vedrørende beskæftigelses- og rodematerialer til svin.

Det fremgår af vejledningen, at der efter Kommissionens direktiv 2001/93/EF af 9. november 2001 om ændring af Rådets direktiv 91/630/EØF om fastsættelse af mindstekrav med hensyn til beskyttelse af svin kan ske anvendelse af materialerne halm, hø, træ, savsmuld, svampekompost, tørv eller blanding heraf. Opregningen i direktivet er ikke udtømmende og er blevet suppleret med andre materialer. Materialer som halm fra en halmhæk, reb, der delvist ligger på gulvet, strøelse i form af halm, spåner, spagnum, savsmuld, træflis, pektinaffald eller lignende, halm eller spagnum i sammenpressede blokke tildelt på gulvet, træklods i kæde, men liggende på gulvet, fritliggende træ eller grene og dybstrøelse, udgør efter de gældende regler således også egnede materialer.

Modsat er ikke-naturmaterialer såsom metalkæder, plastbolde, plastredskaber, kunstige gummigriehaler, bildæk og lignende ifølge vejledningen ikke at anse for egnede materialer. Materialer, der er tilsølet i et sådan omfang, at det er uinteressant for svinene, kan heller ikke anses for egnede. En yderligere afgrænsning af egnede materialer følger af dyreværnslovens⁶ § 1, hvorefter materialer der kan bringe dyrenes sundhed i fare ikke er egnede, og gældende fødevarerlovgivning, hvorefter materialet ikke må være til fare for fødevarer sikkerheden. Imprægneret træ eller på anden måde behandlet træ, aviser og lignende udgør således ikke egnede materialer.

⁶ Lovbekendtgørelse nr. 344 af 13. maj 2005 af dyreværnsloven med senere ændringer.

For så vidt angår anvendelsen af sisalreb fremgår det af Justitsministeriets besvarelse af 19. marts 2003 af spørgsmål nr. 18 ad lovforslag L 116 om ændring af lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte og lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin fra Folketingets Retsudvalg (L 116 – bilag 22) og besvarelse af 19. marts 2003 af spørgsmål nr. 19 ad lovforslag L 116 fra Folketingets Retsudvalg (L 116 – bilag 24), at anvendelse af reb - navnlig med hensyn til smågrise, avls- og slagtesvins adgang til beskæftigelses- og rodematerialer - opfylder behovet for et alternativ til halm, idet halm som beskæftigelses- og rodemateriale ikke kan tildeles uden at skabe store problemer for de gyllehåndteringssystemer, der anvendes i størstedelen af danske stalde.

Den nuværende lovgivning indeholder for så vidt angår hold af drægtige søer og gylte i bygninger en overgangsbestemmelse, der knytter sig til ændringerne af reglerne om beskæftigelses- og rodematerialer. I staldanlæg der er taget i brug før den 1. januar 1999, følger det således af § 11, stk. 2, i lov om hold af drægtige søer og gylte, at kravet til beskæftigelses- og rodemateriale skal være opfyldt senest den 1. januar 2013. Det samme gælder for ikke-drægtige søer og gylte, jf. § 20, stk. 2, i svinebekendtgørelsen. En sådan overgangsordning findes ikke for så vidt angår hold af andre svin. Her følger det af henholdsvis § 9 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin og § 38 i bekendtgørelse om beskyttelse af svin, at kravet til beskæftigelses- og rodemateriale skal være opfyldt senest den 15. maj 2003. Dette gælder uanset, hvornår den pågældende bygning måtte være opført.

Det skal bemærkes, at der før 2003-ændringen af lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin fandtes en overgangsbestemmelse i loven om, at kravet om adgang til beskæftigelses- og rodemateriale først skulle træde i kraft den 1. juni 2005 for hold af smågrise, avls- og slagtesvin i bygninger, der var taget i brug efter lovens ikrafttræden (1. juli 2000), og senest den 1. juli 2015 for hold i bygninger, der var taget i brug før lovens ikrafttræden. Der fandtes således overgangsregler på henholdsvis 5 og 15 år for kravet om beskæftigelses- og rodematerialer. Baggrunden herfor var, at de staldsystemer, man anvendte til smågrise, avls- og slagtesvin, ikke alle blev anset for lige velegnede til tildeling af halm, idet gyllekanalerne f.eks. kunne stoppes til af halm, der faldt ned gennem et delvist spaltegulv. Det blev således forventet, at producenterne inden for den femårige og den femtenårige overgangsperiode ville have mulighed for at finde praktisk anvendelige og økonomisk holdbare løsninger, som kunne bruges i ny- og ombyggede stalde. Eftersom Kommissionens direktiv 2001/93/EF ikke indeholder mulighed for en sådan overgangsperiode, blev denne bestemmelse fjernet ved 2003-ændringen.

4. Forskningsresultater og andre oplysninger

4.1. Oversigt over forskning vedrørende beskæftigelses- og rodematerialer til svin

I det følgende afsnit fremlægges forskningsresultater af nationale og internationale studier vedrørende forskning i beskæftigelses- og rodematerialer til svin. Afsnittene er struktureret således, at først gennemgås de forskningsresultater, der vedrører svins præferencer for forskellige beskæftigelses- og rodematerialer. Dernæst gives dokumentation for anvendelige kriterier for, hvad der er egnede beskæftigelses- og rodematerialer. Til sidst givet et skøn på, hvad der udgør en tilstrækkelig mængde beskæftigelses- og rodematerialer.

4.1.1. Rangering af materialer

Der kan peges på tre forskellige indikatorer for, hvilke præferencer svin har for forskellige beskæftigelses- og rodematerialer. Den første indikator er den tid som svin tilbringer i kontakt med rodematerialet. Den anden er præferenceforsøg, hvor dyrene kan vælge mellem forskellige typer af materiale. Den tredje er en arbejdstest, hvor man måler svinenes vilje til at arbejde for at få tildelt et materiale, hvorefter svinets arbejdsindsats udgør herefter en indikator for svinets præference. Brug af de enkelte indikatorer er forbundet med både fordele og ulemper.

Anvendelse af indikatoren, der vedrører den tid som svinene tilbringer med et givet materiale, foretages på svin, der går i grupper og kan derfor ses som den indikator, der ligger nærmest de påvirkninger, som svinene udsættes for under almindelige produktionsforhold. Et problem ved anvendelse af denne indikator, er, at visse svin, f.eks. svin, der er placeret højt i det interne hierarki, har mulighed for at monopolisere materialet, hvorved der ikke opnås et korrekt billede af andres svins interaktion med materialet. Metoden bliver derfor meget følsom over for mængde af materiale, tildelingsmetoder og sammensætning af grupperne af svin.

Anvendelse af indikatoren, der vedrører svinenes præferencer for forskellige materialer, foretages på enkelte svin og udgør derfor en god angivelse for det enkelte svins præference. Anvendelsen af denne indikator har dog den ulempe, at den alene kan anvendes til den indbyrdes rangering af de materialer, der er anvendt i testen, uden, at det kan udledes, om de anvendte materialer generelt set, er gode eller dårlige beskæftigelses- og rodematerialer.

Anvendelse af egentlige arbejdsforsøg bliver tillige foretaget på enkelte svin. Denne metode er forbundet med den ulempe, at forsøgene er meget langvarige. Modsat er det imidlertid den metode, der samtidig giver det bedste skøn på, hvilke materialer dyrene foretrækker – både i relative og absolutte termer.

I projektet “Beskæftigelses- og rodematerialer til slagtesvin. Velfærd og praktiske løsninger” gennemført ved Aarhus Universitet, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet, er der i forskellige undersøgelser sket anvendelse af alle de ovenfor nævnte metoder..

Der er i den tilgængelige forskning sket afprøvning af mange forskellige materiale. Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet har imidlertid taget udgangspunkt i anvendelsen af snittet halm, idet dette materiale oftest inkluderes i afprøvninger. Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet har endvidere foretaget en rangering af materialer. Dette er sket ved at sammenholde en række af de forsøg, der tidligere er blevet foretaget af beskæftigelses- og rodematerialer, og hvor forskellige metoder er anvendt.

Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultets rangering fremgår af oversigten nedenfor (tabel 2). Rangeringen er foretaget på baggrund af 8 forskellige videnskabelige artikler. Det fremgår af oversigten, at der er et tydeligt sammenfald mellem rangeringen af materiale, uanset hvilken af de tre ovenfor anvendte metoder, der er anvendt i de pågældende forsøg. En enkelt afvigelse ses i kolonnen længst til højre. De forskellige studier er lavet i flere lande, hvor en række omstændigheder har varieret såsom alder på svinene, belægningsgrad og gruppestørrelse.

Tabel 2

Table 2 Ranking of materials. Within each column the materials tested in the same study are listed in order of priority. Thus the materials ranking the highest are mentioned at the top. The materials within a broken-circle are ranked equally. The ranking is measured in various ways, e.g. time spent with the material or the most frequent choice of material. If possible, comparable materials mentioned in different columns are listed on the same line in order that the ranking of the individual studies may be compared to each other. a) 74 different materials were included in this study, and it has not been possible to mention them all in this table.

Beattie et al. (1998)	Pedersen et al. (2005)	Madsen (2001)	van de Weerd et al. (2003a)	Day et al. (2002)	Ladewig and Mathew (1996)	Arey and Maw (1995)	Jensen and Pedersen (2006)
			carrots in a string			Beets	maize silage+straw
			coconuts in halves				
peat	peat branches		compost		wood shavings		compost
mushroom compost							wood chips
sawdust					sawdust		rope
					straw bedding		seed grass hay
sand	unchopped straw	unchopped straw	straw,			straw	
bark chips	chopped straw	floor	chopped straw	chopped straw	chopped straw		chopped straw
straw		Alfalfa					
		straw, dispenser				sand	
		rope		destructible	with	straw, dispenser	
		rubber cosh	rope	vitamin			
		beam	paper				
			sand				
				chain			
concrete							

Rangeringen viser, at uanset, at der er anvendt tre forskellige metoder for tildeling af materiale i forsøgene, kan der påvises et stort set identisk resultat for så vidt angår den overordnede rangering af materialerne. Det skal dog bemærkes, at den anvendte rangering imidlertid ikke siger noget om,

hvilke materialer, der kan anses for tilstrækkeligt egnede for at tilgodese rodebehovet hos svin. Rangeringen viser alene, at visse materialer er mere foretrukne end andre.

4.1.2. Definitionen af “egnede materialer” - sammenhæng mellem unormal adfærd og velfærd.

En stærk indikation på, hvorvidt et adfærdsbehov er tilgodeset hos svinene, er forekomsten af unormal adfærd. Unormal adfærd bruges her som en velfærdsindikator. Adfærden i sig selv er ikke nødvendigvis forbundet med lidelse for svinene. Hvis unormal adfærd ikke er til stede, er dette endvidere ikke ensbetydende med, at alle behov hos svinene er opfyldt. Der er imidlertid tale om en stærk indikation på, at dyrene mangler at få opfyldt et eller flere behov. Når et adfærdsmæssigt behov ikke er tilgodeset, resulterer det i dårlig velfærd for dyret (Dawkins, 1980; Webster, 1995).

Ud fra en videnskabelig synsvinkel kan man derfor konkludere, at alle materialer, der ikke reducerer forekomsten af unormal adfærd, er uegnede som rodemateriale for svin. I 21 studier af forskellige materials påvirkning af svins unormale adfærd rettet mod stifæller, har man fundet, at materialer, der rangerer på niveau med snittet halm eller derover, jf. oversigten ovenfor (tabel 2), reducerer forekomsten af unormal adfærd, mens de materialer, som ikke reducerer forekomsten af unormal adfærd rettet mod stifæller, alle er rangeret under halm (6 ud af 7 studier). De materialer, som ikke reducerer forekomsten af unormal adfærd rettet mod stifæller, var træstykker (1 studie), sukker- og mineralbar (1 studie) samt kæder, bildæk og gummilegetøj i forskellige kombinationer (5 studier). Konsekvensen af dette er, at med det ovenfor nævnte kriterium, er de materialer, der rangerer under halm ikke egnede som beskæftigelses- og rodemateriale.

Det skal understreges, at der findes en række andre materialer, som ikke er undersøgt, ligesom både tildelingsmetoder og mængde af materiale kan påvirke resultaterne. Det kan derfor ikke udelukkes, at yderligere undersøgelser af beskæftigelses- og rodematerialer kan ændre på den anførte rangering.

4.1.3. Mængde af rodemateriale

Hvor der er forholdsvis mange artikler og meget forskning, der beskæftiger sig med svins præferencer for forskellige beskæftigelses- og rodemateriale samt effekten heraf, er der meget lidt forskning, der berører effekten af tildeling af forskellige mængder af rodemateriale. Som nævnt ovenfor findes der flere undersøgelser, der viser, at forekomsten af halm reducerer unormal adfærd. I de fleste tilfælde er den anvendte mængde af halm dog relativ stor i disse undersøgelser. Der således sket anvendelse af flere hundrede gram halm og op til egentlig dybstrøelse.

I en artikel af Day et al (2002) har man analyseret effekten af mængden af halm på unormal adfærd. Konklusionen er, at mængden af halm har direkte betydning for adfærden. Den statistiske test, der er anvendt, viser en forskel mellem de anvendte mængder (0 gram, 92 gram, 1092 gram og 2184 gram), men ikke mellem hvilke mængder, som forskellen fandtes. Anvendes den opgivne standardafvigelse (S.E.D.) kan man beregne de tilnærmede konfidensintervaller. Ifølge disse konfidensintervaller ses en klar signifikant forskel mellem 0 gram og 1 kg. Forskellen mellem 0 gram og 100 gram samt forskellen mellem 100 gram og 1 kg ligger omkring en signifikans på 5 % (d.v.s. at sandsynligheden for, at resultatet forekommer tilfældigt er 1 til 20), mens der ikke er nogen forskel mellem 1092 gram og 2184 gram.

Så længe forekomsten af unormal adfærd kan reduceres ved at give mere halm, er svins rodebehov endnu ikke fuldt opfyldt (hvis kriteriet unormal adfærd bruges). I den pågældende undersøgelse fremgår, at ved tildeling udover 1092 gram halm reduceres mængden af unormal adfærd ikke yderligere. Ved tildeling af 92 gram er der stadig potentiale for yderligere reduktion af unormal adfærd. Det fremgår ikke af resultaterne, hvor den nedre grænse ligger, alene at den er mellem 1092 gram og 92 gram. Det kan således konkluderes, at svins behov for tilstrækkelig materiale med sikkerhed tilgodeses ved anvendelse af 1092 gram. Det kan ikke udledes af undersøgelsen, hvor stor reduktion af unormal adfærd forskellige mængder af halm giver, når der tildeles halm i en mængde under 92 gram.

Days et al.'s undersøgelser er foretaget på slagtesvin med en startvægt på 27 kg og en observationsperiode på 10 uger (i vægtintervallet 27 kg til ca. 70 kg). Den tildelte halm er sandsynligvis hel halm, da halmmængden i artiklen gengives som plader af halmmængde.

I en undersøgelse af en dansk svinebesætning, der er gengivet i en slutrapport fra Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet (se bilag 2), blev der tildelt 90 gram snittet halm pr. svin pr. dag (i vækstperioden 40-90 kg). Dette var den mindste mængde, der sikrede, at der stadig var materiale tilbage i stien 24 timer efter tildeling. I denne undersøgelse blev der observeret mere unormal adfærd rettet mod stifæller før tildeling (kl. 9-10) end i timen efter tildeling (kl. 10-11) og i hvileperioden senere på dagen (kl. 13-14). Dette indikerer, at den resterende mængde materiale var for lille til at opfylde grisenes beskæftigelses- og rodebehov. I en anden besætningsundersøgelse blev der tildelt 35 gram snittet halm pr. svin pr. dag til slagtesvin (i vækstperioden 40-90 kg). Observationerne her viste, at der ikke var materiale tilbage i stien 1 time efter tildeling. Der blev også her observeret mere unormal adfærd rettet mod stifæller i timen før tildeling end i timen efter tildeling.

4.2. EFSA's videnskabelige rapporter

Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA) er oprettet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarerikkerhed.

EFSA har i 2007 i en endnu ikke offentliggjort videnskabelig rapport ”om velfærd og sygdom hos søer, gylte og ufravænnede smågrise i svineproduktion”⁷ behandlet spørgsmålet om beskæftigelses- og rodematerialer til søer m.v. Endvidere har EFSA udarbejdet en lignende rapport, der vedrører slagtesvins forhold.⁸

I udkast til rapporten om søer og gylte anfører EFSA, at forskningsresultater viser, at når slagtesvin får tildelt mellem 40-100 gram halm pr. svin pr. dag, er det tildelte materiale ikke længere synligt den efterfølgende dag. Da søer og gylte efter omstændighederne har et større behov for beskæftigelses- og rodemateriale end slagtesvin, anfører EFSA, at ikke under 100 gram halm pr. so pr. dag udgør en tilstrækkelig mængde. Baseret på søers konsumering af halm, når søerne får adgang til store mængder halm, finder EFSA dog ikke, at det kan udelukkes, at søer har brug for langt mere end de 100 gram halm pr. so pr. dag.

4.3. Andre indhentede oplysninger

Dansk Svineproduktion har udarbejdet et *notat om den aktuelle brug af beskæftigelses- og rodematerialer i dansk slagtesvineproduktion*, et *notat om den aktuelle brug af beskæftigelses- og rodematerialer i smågriseproduktionen*, og et *notat om aktuel halmmængde pr. so i drægtighedsstalde i dansk svineproduktion* (jf. bilag 3, 4 og 5). Dansk Svineproduktion beskriver i notaterne den nuværende praksis for anvendelse og tildeling af beskæftigelses- og rodematerialer hos danske svineproducenter.

For så vidt angår slagtesvinsproduktionen fremgår det af Dansk Svineproduktions notat herom, at tildelingen af beskæftigelses- og rodematerialer i dag til denne type svin primært styres af den anvendte stitype og dens gulvudformning, det anvendte gødningssystem og spalteåbningernes dimensioner, og den gældende lovgivning og fortolkningen heraf fremlagt i Justitsministeriets og Fødevarerstyrelsens vejledning fra 2006. Det anføres endvidere, at besætningerne overordnet kan opdeles i besætninger, hvor der enten anvendes halm, træ eller andet materiale, som beskæftigelses- og rode-

⁷ Scientific Report on welfare and disease in sows, boars and unweaned piglets in relation to housing and husbandry, EFSA-Q2006-028. Rapporten er pr. 20. september 2007 endnu ikke offentliggjort.

⁸ Rapporten er færdigudarbejdet, men endnu ikke offentliggjort.

materiale. Dansk Svineproduktion anslår, at 30 % af besætningerne anvender under 10 gram halm pr. svin pr. dag og, at 5 % bruger over 10 gram halm pr. svin pr. dag. 50 % af besætningerne anvender træ og 5 % reb, og endelig anvender 10 % af besætningerne andet materiale, f.eks. spåner eller mineralstænger kombineret med tørfoder i automat.

For så vidt angår smågriseproduktionen fremgår det af Dansk Svineproduktions notat, at der i besætningerne oftest anvendes snittet halm og spåner eller andet materiale, som f.eks. træstykker, reb, spagnum eller pektinaffald. Det anslås herefter, at 80 % af besætningerne anvender under 10 gram halm og spåner pr. svin pr. dag, at 5 % anvender over 10 gram halm og spåner pr. svin pr. dag, og at 15 % anvender andre materialer, herunder træstykker.

Det fremgår endelig af Dansk Svineproduktions notat om søer, at der i dansk svineproduktion hovedsagligt anvendes halm i drægtighedsstalder til at opfylde kravene om strøelse i lejet og beskæftigelses- og rodemateriale. Den anvendte mængde halm er styret af flere forhold, som staldens isoleeringsgrad, de anvendte stityper, det anvendte gødningssystem (herunder mængden af halm i gødningen) og metoder og sted for tildeling af halmen. Det anslås, at 30 % af besætningerne i dag anvender under 100 gram halm pr. so pr. dag, 35 % mellem 100 og 250 gram halm pr. so pr. dag, 5 % mellem 800 gram og 1 kg, samt at 30 % af besætningerne er omfattet eksisterende overgangsordninger, og derfor ikke benytter halm til søerne.

Det anføres endvidere, at under 100 gram pr. so pr. dag anvendes i stalde med små stier samt i større stier, hvor der anvendes redekasser. I disse stalde får spaltegulvets åbningsgrad afgørende betydning for mængde af anvendt halm. For så vidt angår store stalde og lejer anvendes der mellem 100 og 250 gram halm pr. so pr. dag, og her tilbageholdes halmen i et afgrænset lejeareal. Hvor der benyttes 800 til 1.000 gram halm pr. so pr. dag, er der primært tale om ældre stalde med store stier indrettet med store lejearealer og dybstrøelse. Det vurderes, at der ikke længere etableres stalde af denne art.

Bygningsrådgiver Søren Jacobsen fra Byggeri & Teknik I/S holdt den 20. juni 2007 et oplæg for arbejdsgruppen, hvor der bl.a. blev redegjort for gødningshåndteringen i eksisterende staldsystemer, herunder betydningen af øgede tildeling af halm til smågrise og slagtesvin. Det blev konkluderet, at eksisterende staldanlæg til smågrise og slagtesvin, der for hovedpartens vedkommende benytter sig af såkaldte ”træk og slip” gyllesystemer, efter omstændighederne alene ville kunne håndtere meget begrænsede mængder halm pr. stiplads pr. dag. For så vidt angik fremtidige stald- og gyllesystemer, var det Søren Jacobsens opfattelse, at der endnu ikke er udviklet egnede systemer til smågrise og slagtesvin, der kunne håndtere en markant større mængde halm.

5. Arbejdsgruppens overvejelser

Arbejdsgruppen finder indledningsvis, at det kan konstateres, at svin har et stort behov for afveksling og beskæftigelse, og at dette behov bedst tilfredsstilles, hvis de kan udføre søgeadfærd, herunder ved at snuse, rode og tygge på materialer i deres omgivelser. De gældende regler stiller således også krav om, at svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelses- og rodemateriale. Reglerne præciserer imidlertid ikke, hvilke mængder af beskæftigelses- og rodematerialer, der skal til for at der er tale om en tilstrækkelig mængde.

Der findes efter arbejdsgruppens opfattelse mange forskellige materialer, som i større eller mindre grad kan anvendes til beskæftigelses- og rodemateriale til svin. Der er imidlertid i arbejdsgruppen enighed om, at materialet skal være foranderligt, hvis det skal kunne fastholde svinenes opmærksomhed, og at det skal kunne stimulere undersøgelsesadfærd og fødesøgning ved f.eks. at kunne destrueres og tygges.

Som det fremgår af Arbejdsgruppen om hold af svins rapport fra 2003, har nogle af de andre EU-lande i modsætning til de danske myndigheder tilladt, at direktivets krav om permanent adgang til manipulerbart materiale kan anses for opfyldt ved brug af blandt andet kæder og plasticbolde som beskæftigelsesmateriale i stedet for eksempelvis halm. Arbejdsgruppen finder imidlertid ikke, at disse materialer er egnede, eftersom både forskning og praktisk erfaring viser, at netop materialets foranderlighed og muligheden for at rode, destruere og tygge i materialet er afgørende for, om svinene vil beskæftige sig med det i længere tid.

Det kan i forlængelse heraf anbefales, at gruppens drøftelser om beskæftigelses- og rodemateriale inddrages i den i 2009 planlagte revision af direktivet om mindstekrav til beskyttelse af svin, således kravene til hele EU bliver enslydende. Dette er afgørende, da nationale omkostningskrævende tiltag på området alene vil føre til, at produktionen flytter til andre lande uden sådanne krav.

Den tilgængelige forskning viser, at halm samt materialer, der på baggrund af de ovenfor nævnte studier på nuværende tidspunkt rangerer over halm, f.eks. spåner, jf. tabel 2, reducerer unormal adfærd hos svin, og at materialer, der rangerer under halm, f.eks. træklodser, ikke reducerer unormal adfærd. Selvom adgang til beskæftigelses- og rodemateriale påvirker unormal adfærd, er det ikke arbejdsgruppens opfattelse, at den unormale adfærd alene er konsekvensen af manglende adgang til eller utilstrækkelig mængde af beskæftigelses- og rodemateriale.

Arbejdsgruppen finder, at adgangen til halm eller højere rangerede materialer (dvs. materialer med mindst samme dokumenterede effekt på unormal adfærd som halm), udover at opfylde svinenes

behov for afveksling og beskæftigelse, også påvirker svinenes adfærd i en positiv retning. Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund, at svin altid har adgang til halm eller disse materialer, som f.eks. spåner, eller en kombination af halm og andre materialer.

For så vidt angår en nærmere angivelse af med hvilken metode, hyppighed og i hvilke mængder beskæftigelses- og rodemateriale i form af halm eller højere rangerende materialer skal tildeles svine, har arbejdsgruppen noteret sig, at der fortsat mangler forskning, der kan belyse, hvilken påvirkning forskellige mængder materiale, forskellige tildelingsmetoder og hyppighed har på svins beskæftigelses- og rodebehov. Der er således efter arbejdsgruppens opfattelse behov for yderligere undersøgelser og forskning for helt præcist at kunne fastsætte, hvilken mængde af materiale, tildelingsmetoder og hyppighed, der er nødvendig, for at grisenes behov er opfyldt.

Arbejdsgruppen har imidlertid tillige noteret sig, at der for slagtesvin med en vægt på mellem 27 kg og 70 kg i undersøgelsen Day et al (2002) ses en nedgang i den unormale adfærd, når svinene tildeles 92 gram halm pr. svin pr. dag frem for 0 gram halm pr. svin pr. dag. Endvidere har arbejdsgruppen noteret sig, at der yderligere kan observeres en nedgang i den unormale adfærd, når svinene tildeles 1092 gram halm pr. svin pr. dag frem for 92 gram halm pr. svin pr. dag. Arbejdsgruppen har endelig noteret sig, at der ved tildeling af yderligere mængde halm i form af 2092 gram halm pr. svin pr. dag, ikke kan observeres nogen forskel i forekomsten af unormal adfærd.

For så vidt angår tildelingsformen og tildelingshyppigheden fremgår det, at en hyppigere tildeling af beskæftigelses- og rodematerialer, er den bedste måde at sikre, at materialet er tilgængeligt for svine længst muligt, ligesom det samtidig minimerer risikoen for tilsøling af materialet. Det bemærkes i den forbindelse, at efter arbejdsgruppens opfattelse kan den anvendte tildelingsform og hyppigheden for tildeling have betydning for, i hvilket omfang kravene om permanent adgang til materialet er opfyldt. Det kan derfor være anbefalelsesværdigt at fordele tildelingerne over flere gange i løbet af et døgn. Arbejdsgruppen finder dog ikke, at der er grundlag for nærmere at præcisere, hvordan beskæftigelses- og rodematerialer skal tildeles, herunder hvor mange tildelinger, der skal ske pr. døgn. Arbejdsgruppen finder således med andre ord, at det kan overlades til den enkelte svineproducent selv at tilrettelægge tildelingen således, at den mest hensigtsmæssigt indgår i de daglige arbejdsgange m.v., og at der således bedst sker opfyldelse af svinenes behov og lovgivningens krav.

Der findes ikke på nuværende tidspunkt stald- og gyllesystemer, der kan håndtere større mængder halm. Der foreligger endvidere ikke på nuværende tidspunkt viden om, hvordan systemer, der kan håndtere mere halm end 10-20 gram halm pr. stiplads pr. dag, i fremtiden kan konstrueres m.v. Det er derfor efter arbejdsgruppens opfattelse vigtigt, at være opmærksom på, at ethvert forslag, der indebærer krav om anvendelse af øgede mængder halm, vil kræve ombygning af alle eksisterende stald- og gyllesystemer. Arbejdsgruppen er endvidere opmærksom på, at en præcisering af kravet om beskæftigelses- og rodematerialer, hvorefter svin skal tildeles større mængder halm end det sker

i dag, udover krav til ombygning af stald- og gyllesystemer, endvidere vil kunne have negativ indvirkning på en lang række andre forhold i produktionen. Øgede mængder halm kan således betyde øget smitterisiko, påvirke arbejdsmiljøet for ansatte i svineproduktionen og generelle miljømæssige forhold. Arbejdsgruppen kan således bl.a. pege på, at der kan opstå problemer i relation til opretholdelse af sektionerede staldanlæg, lugtgener på grund af øgede mængde gylle, en forøgelse af støvgener, næringsstofudnyttelse i marken og ammoniakdampe m.v., der kan påvirke personalet.

Fødevarerøkonomisk Institut har i et notat har foretaget en række beregninger af de jordbrugsøkonomiske konsekvenser af anvendelse af øgede mængder halm i svinebesætninger (se bilag 1). Det er ifølge Fødevarerøkonomisk Institut ikke muligt at foretage fuldstændige beregninger over de samlede meromkostninger pr. produceret svin ved tildeling af 92 gram halm pr. svin pr. dag, eftersom der ikke foreligger tilstrækkelig viden om, dels præcist hvor store halmmængder, der kan håndteres i de kendte staldsystemer, og dels at der ikke eksisterer systemer, hvor halm i større mængder kan håndteres rationelt. Dansk Svineproduktion har således også i forlængelse af Fødevarerøkonomisk Instituts notat beskrevet de fremtidige udfordringer ved anvendelse af halm i slagtesvinestalde i et bilag til Fødevarerøkonomisk Instituts notat.

Fødevarerøkonomisk Instituts beregninger viser i øvrigt, at krav om tildeling af 10 gram halm pr. svin pr. dag vil medføre, at en modelbesætning med 8000 slagtesvin pr. år vil blive pålagt en samlet merudgift på ca. 51.000 dkr. pr. år (i forhold til situationer, hvor der alene anvendes træ). Hvis mængden af halm øges, således, at der stilles krav om 100 gram halm pr. svin pr. dag, vil modelbesætningen blive pålagt en samlet merudgift på 69.300 dkr. pr. år. Det bemærkes, at disse beregninger alene vedrører omkostninger m.v. for halm, og de inkluderer således ikke de jordbrugsøkonomiske konsekvenser for ændring af stald- og gyllesystemer m.v.

Der er på den baggrund i arbejdsgruppen enighed om, at svins adgang til beskæftigelses- og rode-materiale i en mængde svarende til 92 gram halm pr. svin pr. dag, har en positiv effekt på svinenes velfærd. Arbejdsgruppen finder, at denne mængde – på baggrund af den forskning, der foreligger i dag – udgør den nedre grænse for fuldt ud at tilfredsstille svins beskæftigelses- og rodebehov. Kombinationer af halm og andre materialer, og andre materialer i sig selv, og anden tildelingshyppighed skal dog efter arbejdsgruppens opfattelse også accepteres i det omfang, at effekten af mængde og tildelingsmetode til sammen svarer til effekten af mindst 92 gram halm pr. svin pr. dag tildelt på gulvet én gang dagligt, og at det kan dokumenteres, at det eller de anvendte materialer, mængden og tildelingsmetode har samme effekt, som minimum 92 gram halm pr. svin pr. dag, på svins adfærd.

Arbejdsgruppen finder derimod ikke, at der med tilstrækkelig sikkerhed i dag kan fastsættes en højere minimums mængde end de 92 gram. Arbejdsgruppen kan således ikke på baggrund af de fore-

liggende forskningsresultater og praktiske erfaringer støtte et krav om f.eks. 500 gram halm, som det er anført i beslutningsforslag B 82, B 127 og B 44.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at et krav om minimum 92 gram halm pr. svin pr. dag ligger betydeligt over den mængde halm, der i dag anvendes af svineproducenterne. Et krav om minimum 92 gram halm pr. svin pr. dag vil således - som anført ovenfor - kræve ombygning af alle eksisterende stald- og gyllesystemer. Der er - som det ligeledes er anført ovenfor - endvidere ikke på nuværende tidspunkt udviklet stald- og gyllesystemer, der reelt set kan håndtere denne mængde halm. Endelig har anvendelse af sådanne mængder halm pr. svin en række konsekvenser af miljø-, arbejdsmiljø- og svinevelfærdsmæssig karakter, det ikke har været muligt at afdække fuldt ud i forbindelse med arbejdsgruppens overvejelser.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at der ved indførelse af et minimumskrav til mængden af daglig tildelt materiale i form af f.eks. snittet halm, vil kontrolmulighederne være begrænsede og kunne medføre en række vanskeligheder. Det vil således ikke - med de nuværende kontrolformer - være muligt ved kontrolbesøget visuelt at afgøre hvilken præcis mængde, der er tildelt. Det har ligeledes været drøftet om kontrollen kan gennemføres som dokumentkontrol, men dette er heller ikke som udgangspunkt fundet egnet. Der er derfor også behov for nærmere undersøgelser af, hvordan en kontrol af de præciserede regler kan udføres. Det bør endvidere indgå i overvejelserne, at de kontrollerende myndigheder sikres fornødne ressourcer til at løse den fremtidige kontrolopgave. Det bør eksempelvis overvejes, om der kan indføres et dokumentationskrav, således at producenten forpligtes til at godtgøre, at der er anvendt den fastsatte mængde. Endvidere vil der tillige være behov for nærmere undersøgelser af, hvilke mængder af andre hyppigt anvendte strøelsesmaterialer (der rangerer på linje med eller over snittet halm), der svarer til de anbefalede 92 gram halm.

Et krav om anvendelse af minimum 92 gram halm pr. svin pr. dag kan således efter arbejdsgruppens opfattelse ikke træde i kraft med det samme. Arbejdsgruppen har herefter nærmere overvejet, hvornår de præciserede regler om beskæftigelses- og rodematerialer kan træde i kraft. Det er således arbejdsgruppens forventning, at når de 10 år gået, vil der være tilvejebragt en tilstrækkelig viden om bl.a. udvikling af nye stald- og gyllesystemer, der kan håndtere de anførte mængder halm eller lignende materialer. De oven for anførte udfordringer bevirker, at et krav om, at svin skal tildeles minimum 92 gram halm eller lignende materiale pr. svin pr. dag, først kan træde i kraft om 10 år for alle stalde, der nyopføres eller genopføres (f.eks. efter totalskade ved brand) fra dette tidspunkt.

I perioden indtil kravet om minimum 92 gram halm eller lignende materiale pr. svin pr. dag træder i kraft, finder arbejdsgruppen, at producenterne skal kunne tildele beskæftigelses- og rodematerialer efter de eksisterende regler. Det vil sige, at det ikke er obligatorisk, at anvende halm, herunder halm i en vis mængde.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at der ikke på nuværende tidspunkt er iværksat forskningsprogrammer af ovennævnte karakter, der inden for en årrække kan belyse, de udfordringer, som et krav om minimum 92 gram halm vil stille til bl.a. stald- og gyllesystemer. Der er derfor enighed om, at der snarest bør iværksættes en betydelig forsknings- og udviklingsindsats på området, og det anbefales, at det sker i et samarbejde mellem forskningsinstitutioner, private organisationer og virksomheder. Der opfordres til, at forsknings- og udviklingsbehovene allerede nu inddrages i de kommende forskningsprogrammer i miljøteknologi til husdyrproduktion. Finansieringen af forskningen og udviklingen bør desuden involvere midler fra andre nationale forskningspuljer, EU forskningspuljer og fra Dansk Svineproduktion. Projektaktiviteterne bør ligeledes forankres så internationalt som muligt, da det er en problemstilling, som grundlæggende kræver en europæisk løsning.

Dansk Svineproduktion har tilkendegivet, at de vil gå aktivt ind i et sådant projektarbejde, der bl.a. skal fokusere på følgende områder:

- Mængder af halm og andre beskæftigelses- og rodematerialer til svin, herunder mængder i et mindre og større omfang end de af arbejdsgruppen anbefalede 92 gram pr. svin pr. dag, og kombinationen af halm og andre materialer samt tildelingsmetoder m.v.
- Udvikling af stald- og gyllesystemer, der kan håndtere større mængder halm og andre materialer.
- Miljømæssige og arbejdsmiljømæssige konsekvenser af tildeling af større mængder beskæftigelses- og rodematerialer.
- Generelle svinevelfærdsmæssige konsekvenser af øgede mængder beskæftigelses- og rodematerialer.

Dansk Svineproduktion vil herefter holde arbejdsgruppen orienteret om de tiltag, der bliver iværksat på området. Arbejdsgruppen vil således i sit videre arbejde med velfærd for svin i produktionen løbende vurdere om, der er skabt grundlag for at vende tilbage til spørgsmålet om beskæftigelses- og rodematerialer til svin.

Arbejdsgruppens overvejelser ovenfor om beskæftigelses- og rodematerialer har, hovedsagligt knyttet sig til avls- og slagtesvin.

Når arbejdsgruppen ikke har forholdt sig til søer og gylte skyldes det, at spørgsmålet om hvilken mængde beskæftigelses- og rodematerialer søer og gylte skal tildeles, efter arbejdsgruppens opfattelse ikke kan besvares uden samtidig at tage stilling til spørgsmålet om adgang til fiberholdigt foder, der kan give mæthedfølelse. Arbejdsgruppen finder dog, at drægtige søer og gylte - ligesom andre svin – har et behov for beskæftigelses- og rodemateriale, der sandsynligvis ikke er mindre end behovet hos slagtesvin m.v. Hertil kommer, at der ikke på nuværende tidspunkt foreligger forskningsresultater, der særligt beskæftiger sig med drægtige søers og gyltes behov for beskæftigelses-

og rodematerialer. Så selvom arbejdsgruppen finder, at søer og gylte, skal have adgang til minimum samme mængde materiale, finder arbejdsgruppen det mest hensigtsmæssigt at vende tilbage til spørgsmålet på et senere tidspunkt, når arbejdsgruppen skal drøfte spørgsmålet om søers adgang til fiberholdigt foder. Det er endvidere arbejdsgruppens forventning, at resultaterne af den igangværende forskning om søers og gyltes behov vil foreligge på dette tidspunkt. Der blev således i 2006 ved Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet påbegyndt et projekt om ”Mætheds- og adfærdsregulerende foder til søer”. Projektet forventes afsluttet i 2009. Lignende betragtninger gør sig gældende for så vidt angår orners behov for og adgang til beskæftigelses- og rodemateriale, idet orner normalt også foders restriktivt. Arbejdsgruppen vil derfor vurdere orners behov i sammenhæng med ovenstående.

Arbejdsgruppen skal videre gøre opmærksom på, at arbejdsgruppen ikke er bekendt med forskning, der belyser den øvre grænse for, hvilken mængde halm, der skal tildeles smågrise (med en alder på under 10 uger) for at opfylde disse svins behov for beskæftigelses- og rodemateriale. Arbejdsgruppen finder på den baggrund ikke, at det på nuværende tidspunkt er muligt nærmere at præcisere, hvilke materialer, der er egnede, herunder hvilken mængde materiale smågrise skal tildeles for, at deres beskæftigelses- og rodebehov bliver opfyldt.

Endelig har arbejdsgruppen valgt ikke nærmere at gå ind i en vurdering af behovet for beskæftigelses- og rodemateriale for svin, der holdes udendørs. Efter arbejdsgruppens opfattelse, er problemstillingen ikke relevant for så vidt angår disse svin, idet svin, der holdes udendørs, kan få opfyldt behovet for beskæftigende og rodende adfærd på andre måder end ved direkte tildeling af materiale.

6. Arbejdsgruppens forslag til ny lovgivning

Forslag

til

Lov om ændring af lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin

(Ændring af regler om beskæftigelses- og rodematerialer)

§ 1

I lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin, som ændret ved bl.a. lov nr. 295 af 30. april 2003 og senest ved § 2 i lov nr. 1562 af 20. december 2006, foretages følgende ændringer:

1. § 5 affattes således:

”§ 5. Smågrise skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde beskæftigelses- og rodemateriale. Avls- og slagtesvin skal have permanent adgang til beskæftigelses- og rodemateriale i form af mindst 92 gram halm pr. svin tildelt på gulvet én gang dagligt. Der kan anvendes andet materiale i en mængde svarende til mindst 92 gram halm pr. svin pr. dag, i det omfang producenten kan dokumentere, at det anvendte materiale har samme effekt som halm på avls- og slagtesvins adfærd.”

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2008, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. De krav, der følger af § 5 i lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, skal være opfyldt for alle bedrifter, der nyopføres eller genopføres fra den 1. januar 2018.

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Litteratur- og bilagsoversigt

Dawkins M.S. (1980). Animal suffering. The science of animal welfare. London: Chapman & Hall

Day J.E.L., Burfoot A., Docking C.M., Whittaker X., Spoolder H.A.M., Edwards S.A. (2002). The effects of straw and the level of straw provision on the behaviour of growing pigs. *Appl Anim Behav Sci* 76:189-202

Studnitz M., Jensen M.B., Pedersen J.L. (2006). Why do pigs root and in what will they root? A review on the exploratory behaviour of pigs in relation to environmental enrichment. *Appl Anim Behav Sci*, doi:10.1016/j.applanim.2006.11.013

Webster J. (1995). Animal Welfare. A cool eye towards Eden. Oxford: Blackwell Science

Der vedlægges endvidere følgende bilag, som er indgået i grundlaget for arbejdsgruppens overvejelser:

Bilag 1: Fødevarer Økonomisk Instituts rapport om økonomiske konsekvenser af præciserede regler om beskæftigelses- og rodematerialer.

Bilag 2: Slutrapport vedrørende Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultets, Aarhus Universitet, forskningsprojekt ”Beskæftigelses- og rodematerialer til slagtesvin. Velfærd og praktiske løsninger”.

Bilag 3: Dansk Svineproduktions notat om aktuel brug af beskæftigelses- og rodematerialer i dansk slagtesvineproduktion.

Bilag 4: Dansk Svineproduktions notat om aktuel brug af beskæftigelses- og rodematerialer i dansk smågriseproduktion.

Bilag 5: Dansk Svineproduktions notat om aktuel halmmængde pr. so i drægtighedsstalde i dansk svineproduktion.